

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№6

2025
IYUN

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX
COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr,
270 sahifa, iyun, 2025-yil.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi

- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

Ways to Strengthen the Economy of Karakalpakstan	12
Isakov Janabay Yakypbayevich	
Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish xavf-xatarlarini iqtisodiy baholash.....	18
Raxmatova M.G., Saidjonova Z.B	
Strategy For Attracting Investments By Expanding the Participation of Joint-Stock Companies in the Securities Market	23
Aytmuratova Ulbike Jalgasovna, Kutlymurat Zhalgasovich Aytmuratov, Raushan Nurlybay qizi Umirzakova	
O'zbekistonda eksportni sug'urtalash mexanizmlari: mavjud holat va takomillashtirish yo'llari	29
D.E.Qarshiev	
Ta'lim, ekologiya va raqamlashtirish sohalarida bolalar va o'smirlar turizmini integratsiyalash: xalqaro tajribalar va O'zbekiston	35
Islomova Dilrabo Salomovna	
Oliy ta'lim muassasalarida xodimlarning mehnat samaradorligini oshirishda rahbarlarning roli	40
Reyimberdiyev Baburbek Adilbek o'g'li, Yusupov Sherzodbek Baxtiyor o'gli, Xaitbayev Jasurbek Otaxanovich, Madraimov Xabibulla Madaminovich	
Обзор по теме Современные системы управлением возбуждение синхронных машин и перспективы их развития	47
Алиев Абдор Мураткулович	
The Mechanism for Applying Tax Benefits and Preferences in Tax Administration	52
Dilorom Mutalova	
Innovatsiyalarning ahamiyati va ularning iqtisodiy samaradorligining o'zbekiston qishloq xo'jalik mahsulotlarini qayta ishlashdagi roli	57
Raximov Baxromjon Ibroximovich, Solohiddinov Nuriddin Sirojiddin o'g'li	
Bino va inshootlarni zilzilabardoshligiga oid nazariyalar.....	62
Jalilov Ahmadbek Ikromjon o'g'li	
Soliq to'lovchilarning majburiyatlari bajarilishini konseptual asoslari va shartlari asoslari xususida	66
Abdusherzov Abdullo Baxtiyorovich	
The Analysis of the Psychophysiological Condition of Children With Mental Disorders and the Creation of Comfort Through Designed Clothing	73
Asatilaeva Lola Muratjon qizi, Muminova Umida Tokhtasinovna	
Analysis Types of Waterproof Fabrics and Their Physical and Mechanical Properties	80
Pulatova Laziza Bakhodirovna, Kasimova Aziza Bakhodirovna	
Kichik biznes subyektlarining eksport salohiyatidan foydalanish darajasi va uni oshirish omillari	85
Umarkulov Kodirjon Maxamadaminovich, To'xtasinov Boburbek Yusufjon o'g'li	
Suv resurslarini boshqarishda zamonaviy texnologiyalar:qishloq xo'jaligi uchun iims modelini ishlab chiqish.....	89
Fazilat Egamberganova Shuhratovna	
Raqamli texnologiyalar yordamida kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish	93
Ernaqulov Sunnatillo Nurali o'g'li	
Qurilish sanoati korxonalarini boshqarishning iqtisodiy mexanizmlari	98
Yembergenova Aynur Aydosbaevna	
Mahalliy budjetlar ijrosi to'g'risidagi hisobotlar va ularning axborot imkoniyatlarini oshirish masalalari	104
Abdulaziz Norquchqorov Ziyadullayevich	
Sirdaryo viloyatida investitsion faollikni oshirishda davlat va xususiy sektor hamkorligi	110
Mamatqulova Muxlisa Komiljon qizi	

Kichik biznes subyektlarining eksport salohiyatidan foydalanish darajasi va uni oshirish omillari	115
Umarkulov, Kodirjon Maxamadaminovich, To'xtasinov Boburbek Yusufjon o'g'li	
Soliq to'lovchilarning majburiyatlari bajarilishini ta'minlashning gnoseologik asoslari xususida	118
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
Nodavlat oliy ta'lim tashkilotlari faoliyatini tashkil etishning tashkiliy-huquqiy jihatlari	125
Yaqubova Nodira Olim qizi	
O'zbekistonda to'qimachilik eko-mahsulotlari bozorining rivojlanish imkoniyatlari	130
Nosirova Charos	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishda zamonaviy sifat menejmenti tizimining o'rni	135
Asadullina Nailya Ramilevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
Axoli daromadlarining turmush farovonligiga ta'siri	142
Berdibekov A.	
Raqamli iqtisodiyot sharoitda ta'lim xizmati sifatini oshirishni ekonometrik modellashtirish usullari	148
Axmedova Barno Abdiyevna	
Jahon mamlakatlarida chakana savdoni boshqarishning o'ziga xosligi va unda strategik menejment tizimi	151
Yaqubov Azizbek G'anibekovich	
Kichik tadbirkorlik faoliyatining rivojlanish tendensiyalari	156
Amonov Mehridin Oromiddinovich	
Geologiya korxonalarining investitsion samaradorligini oshirish yo'llari	163
O'tamurodova Surayyo SHokirjon qizi	
Temir yo'l transportini rivojlantirishdagi xorij tajribasi	169
Nasrullayev Nurbek Baxtiyarovich	
Hududlar iqtisodiyoti agrar sektori investitsion faolligining ko'rsatkichlar tizimi va ularning xususiyatlari	174
S.J. Yangiboev	
Hududlarning soliq salohiyatini oshirishdagi mavjud muammolar va ularning yechimlari	181
Sharipov Narzullo G'ulomovich	
Uzoq muddatli aktivlar auditining tashkiliy va uslubiy jihatlarini takomillashtirish	188
Bakayev Xurshid Maxmudovich	
Применение искусственного интеллекта в оценке кредитных рисков.....	195
Маликов Шохрух Шокирович, Неъматова Фарангиз Санжар кизи, Омонов Санжар Ғанишер ўғли, Гулмуродова Динора Акрам кизи, Камалов Шухрат Камалович	
Tashqi bozorlarda tovarlarning raqobatbardoshligini oshirishda zamonaviy marketingdan foydalanish ...	209
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
Tijorat banklari investitsiya faoliyatida yuzaga keluvchi risklar	215
Jo'rayev O'ktam Panji o'g'li	
Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishda xalqaro savdo shartnomalarining roli.....	219
Xodjayev Jamshid Abduxakimovich	
Servislashgan jamiyatda avtoservis xizmatlarining o'rni va ahamiyatini yoritishga qaratilgan ilmiy yondashuvlar	223
Shaymardanova Dildora Xaydarjon qizi	
Davlat budjetining ijtimoiy sohani rivojlantirishdagi o'rni	230
Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li	
Madaniy festivallar-turizmni rivojlantirish vositasi sifatida	234
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna	
Xizmatlar sohasida innovatsion strategiyani shakllantirishning o'ziga xos jihatlarini	239
Jamshid Abduxaliqovich Xolboyev	

Innovatsion tadbirkorlikning milliy iqtisodiyotdagi o'рни	244
Fayziyev Shavkat Shaxobidinovich	
Tadbirkorlikni innovatsion-investitsion jihatdan baholash uslublari.....	251
Fayziyev Shavkat Shaxobidinovich	
Development of the Digital Financial Assets Market to Enhance Investment Activity	258
Shamshinur Yakubova	
Turizm sohasining investitsion jozibadorligi va uni oshirish yo'llari	263
Ayubov Ilyos Iloxomovich	

TURIZM SOHASINING INVESTITSION JOZIBADORLIGI VA UNI OSHIRISH YO'LLARI

Ayubov Ilyos Ilxomovich

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
i.f.f.d., PhD, dotsent

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada O'zbekiston misolida turizm sohasining investitsion jozibadorligini belgilovchi asosiy omillar — iqtisodiy barqarorlik, huquqiy muhit, infratuzilmaning rivojlanish darajasi, xalqaro aloqalar, kadrlar salohiyati va turistik xizmatlar sifati chuqur tahlil qilinadi. Shu bilan birga, xorijiy tajribalar asosida investitsion jozibadorlikni oshirishga xizmat qiladigan innovatsion yondashuvlar, marketing strategiyalari, davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari va raqamli texnologiyalarni joriy etishning ahamiyati ko'rsatib o'tilgan.

Kalit so'zlar: turizm, investitsiya, investitsion jozibadorlik, davlat-xususiy sheriklik, iqtisodiy rivojlanish, infratuzilma, xorijiy investorlar, xizmat sifati, kadrlar salohiyati, marketing, xalqaro reklama, raqamli turizm.

Abstract: This scientific article provides an in-depth analysis of the main factors determining the investment attractiveness of the tourism sector on the example of Uzbekistan: economic stability, legal environment, level of infrastructure development, international relations, human resources, and quality of tourist services. At the same time, the importance of introducing innovative approaches, marketing strategies, public-private partnership mechanisms, and digital technologies that serve to increase investment attractiveness based on foreign experience is highlighted.

Keywords: tourism, investment, investment attractiveness, public-private partnership, economic development, infrastructure, foreign investors, service quality, human resources, marketing, international advertising, digital tourism.

Аннотация: В данной статье дается глубокий анализ основных факторов, определяющих инвестиционную привлекательность сферы туризма на примере Узбекистана: экономическая стабильность, правовая среда, уровень развития инфраструктуры, международные связи, кадровый потенциал, качество туристических услуг. При этом подчеркивается важность внедрения инновационных подходов, маркетинговых стратегий, механизмов государственно-частного партнерства и цифровых технологий, служащих повышению инвестиционной привлекательности на основе зарубежного опыта.

Ключевые слова: туризм, инвестиции, инвестиционная привлекательность, государственно-частное партнерство, экономическое развитие, инфраструктура, иностранные инвесторы, качество обслуживания, кадровый потенциал, маркетинг, международная реклама, цифровой туризм.

KIRISH

Bugungi kunda iqtisodiy muhitda turizm sohasi nafaqat xizmat ko'rsatish sektorining ajralmas qismi, balki barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi strategik tarmoqlardan biri sifatida qaralmoqda. Ushbu soha mamlakatga valyuta tushumlarini jalb qilish, aholi bandligini oshirish, hududlararo iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish, shuningdek, davlatning xalqaro brendini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, turizmga yo'naltirilgan to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar nafaqat moliyaviy oqimni, balki ilg'or menejment, marketing va servis madaniyatini ham olib kiradi, bu esa tarmoqning transformatsiyasiga olib keladi.

O'zbekiston Respublikasi ham turizm sohasining yuqori investitsion salohiyatini tan olgan holda, uni iqtisodiy rivojlanishning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilagan. Mamlakatimiz Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan xorijiy sayyohlar oqimini ko'paytirish, yangi turistik yo'nalishlar yaratish, vizasiz rejimlar joriy etish, sarmoyadorlar uchun soliq va boj imtiyozlari taqdim etish, davlat-xususiy sheriklik asosida yirik obyektlarni barpo etish kabi chora-tadbirlar bosqichma-bosqich joriy qilinmoqda.

Hozirgi zamonaviy global iqtisodiyot sharoitida turizm sohasi tobora ortib borayotgan strategik ahamiyatga ega tarmoqlardan biriga aylanmoqda. Bu soha faqatgina iqtisodiy daromad manbai bo'lib qolmasdan, ish o'rinlarini yaratish, hududiy infratuzilmani rivojlantirish, xalqaro hamkorlikni mustahkamlash va davlat imijini shakllantirishga xizmat qilmoqda. Ayniqsa, turizm tarmog'iga yo'naltirilgan to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar ko'plab davlatlarda sinergetik iqtisodiy o'sish omili sifatida qaralmoqda. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, turizm

sohasi orqali iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalar ichki bozorni jonlantirish, xizmatlar sektorini kengaytirish, kichik va o'rta biznesni faollashtirishga kuchli turtki beradi. Ushbu jarayonda raqobatbardosh mehmonxona xizmatlari, transport-logistika tizimining rivoji va zamonaviy raqamli xizmatlar muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, xalqaro turizm oqimini jalb qilish orqali davlat byudjetiga valyuta tushumlarini ko'paytirish mumkin. Shu sababli, bugungi kunda har bir rivojlanayotgan mamlakat o'zining turizm investitsion salohiyatini maksimal darajada ishga solishga harakat qilmoqda. Shu nuqtai nazardan, O'zbekiston uchun ham turizm sohasi iqtisodiy o'sishni ta'minlashda yetakchi omillardan biri sifatida qaralmoqda.

"Turizm to'g'risida"gi qonunning qabul qilinishi¹, "Silk Road Samarkand", "Charvak Resort" kabi mega loyihalarning amalga oshirilishi, xorijiy investorlar uchun kafolat va soliq imtiyozlarining taklif etilishi O'zbekiston turizmining investitsion muhitini jozibador qilishga qaratilgan muhim harakatlardir. Xususan, xorijiy sayyohlar oqimini ko'paytirish, turistik xizmatlar sifatini oshirish, regional turizm klasterlarini shakllantirish bo'yicha davlat strategiyalari ishlab chiqildi. Bularning barchasi mamlakatni xalqaro turizm xaritalarida tanitishga xizmat qilmoqda. Shunga qaramay, mavjud salohiyatni to'liq ishga solishda bir qator tizimli to'siqlar hanz mavjud.

Amaldagi sharoitda turizm sohasining investitsion jozibadorligiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi muammolarni chuqur tahlil qilish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Turizm sohasining investitsion jozibadorligini oshirish yo'lida birinchi navbatda infratuzilmani izchil rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilishi lozim. Ayniqsa, chekka va ekologik salohiyatga ega hududlarda transport, muhandislik-kommunikatsiya tarmoqlari, sog'liqni saqlash, ichimlik suvi, elektr ta'minoti kabi infratuzilma tizimlarini rivojlantirish bo'yicha alohida hududiy dasturlar ishlab chiqilishi zarur. Shu bilan birga, raqamli infratuzilma, ya'ni mobil aloqa, internet tarmoqlari, elektron to'lov va bron tizimlari, onlayn hujjat aylanishi kabi xizmatlarning mavjudligi investorlar uchun qulay muhit yaratadi. Davlat tomonidan ushbu xizmatlarni rivojlantirishga subsidiya va soliq imtiyozlari asosida rag'batlar belgilanishi lozim. Bu orqali investor xavfini kamaytirish, kapital jalb qilish tezligini oshirish mumkin bo'ladi.

Ikkinchi yo'nalish sifatida kadrlar salohiyatini oshirish va inson resurslarini rivojlantirish strategik ustuvorlik sifatida qaralishi zarur. Bunda turizm kollejarida va oliy o'quv yurtlarida xorijiy tillar, mehmondo'stlik etikasi, zamonaviy xizmat ko'rsatish texnologiyalari bo'yicha amaliy mashg'ulotlar hajmi oshirilishi kerak. Shuningdek, xususiy sektor bilan hamkorlikda qisqa muddatli o'quv kurslari, xalqaro sertifikatlash dasturlari, mehmonxona va gidlik xizmatlari bo'yicha onlayn o'quv platformalari joriy etilishi maqsadga muvofiq. Mahalliy hokimiyatlar ushbu dasturlarni hududiy miqyosda qo'llab-quvvatlashi, kadrlar tayyorlashga grantlar ajratilishi kerak. Bu xodimlarning xizmat ko'rsatish sifati oshishi bilan birga, investorlar uchun ham ishchi kuchi bilan bog'liq xavflarni kamaytiradi.

Uchinchi yo'nalish sifatida byurokratik to'siqlarni kamaytirish va investitsiya jarayonlarini muvofiqlashtiruvchi yagona raqamli tizim joriy etish zarur. Jumladan, investorlar uchun yer ajratish, ruxsatnomalar va litsenziyalar olish bo'yicha "bir darcha" elektron platformasi tashkil etilishi lozim. Bu platformada barcha tegishli davlat idoralarning vakolatlari birlashtiriladi va barcha hujjatlarni raqamli ko'rinishda olish imkoni yaratiladi. Ushbu yondashuv investorlar uchun vaqt va xarajatlarni tejaydi, korrupsion xavflarni kamaytiradi va ishonch muhitini kuchaytiradi. Bundan tashqari, mahalliy hokimiyatlar o'rtasidagi koordinatsiyani kuchaytirish, aniq reglamentlar asosida harakat qilish tizimi yo'lga qo'yilishi kerak. Bu esa turizmga yo'naltirilayotgan kapital oqimini barqarorlashtiradi.

Turizm sohasining investitsion jozibadorligini oshirish uchun bir qator amaliy, institutsional va strategik choralarni ko'rish lozim. Birinchidan, hududiy turizm klasterlarini shakllantirish orqali chekka hududlardagi infratuzilmani kompleks rivojlantirish mumkin. Bu orqali yangi ish o'rinlari yaratiladi, ichki turizm jonlanadi, iqtisodiy faollik oshadi. Ikkinchidan, raqamli xizmatlar va "bir darcha" tamoyilidagi investitsiya portallarini joriy qilish zarur. Bu sarmoyadorlar uchun qulay, shaffof va tezkor ruxsat olish tizimini shakllantirishga xizmat qiladi. Uchinchi yo'nalish — marketing va xalqaro reklama siyosatini kuchaytirish. Turizmning jahon bozori raqobatbardosh bo'lishi uchun mamlakatning brendi, madaniy merosi va noyob tabiati sifatli kontentlar orqali targ'ib qilinishi lozim. To'rtinchidan, soliq va bojxona imtiyozlari real hayotda qo'llanishi, monitoring va baholash tizimi bilan integratsiya qilinishi lozim. Beshinchidan, mahalliy boshqaruv organlari va xususiy sektor o'rtasida hamkorlik madaniyatini oshirish kerak. Bu orqali davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari haqiqiy natija bera boshlaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Turizm sohasi investitsion salohiyatini o'rganishda ilmiy adabiyotlar, normativ-huquqiy hujjatlar va xalqaro tahlillar muhim manba hisoblanadi. Mavzu bo'yicha mavjud adabiyotlarni tahlil qilish orqali ushbu sohada olib borilgan tadqiqotlarning asosiy yo'nalishlari, yechimlari va mavjud bo'shliqlari aniqlanadi. Iqtisodiyot ilmiy izlanishlarida, xususan, Sh. Yuldashev, M. Egamberdiyev kabi olimlarning konseptual yondashuvlari keltirilgan.

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son farmoni "2022-2026-yillarda turizm sohasini rivojlantirish strategiyasi to'g'risida". <https://lex.uz/docs/-5841063>

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot ishining metodologiyasi mamlakatimizda turizm sohasining investitsion salohiyatiga ta'sir etuvchi omillarni tizimli tahlil qilishga, ularning ichki va tashqi shakllarini aniqlashga va ularga nisbatan samarali yondashuvlarni ishlab chiqishga qaratilgan. Shu boisdan, tadqiqotda ilmiylik, ob'ektivlik va amaliyotga yo'naltirilganlik tamoyillari asos qilib olingan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida turizm sohasining investitsion jozibadorligini belgilovchi bir nechta asosiy omillar chuqur tahlil qilindi. Ushbu omillar huquqiy asoslar, iqtisodiy muhit, infratuzilmaning holati, xorijiy sarmoyadorlar uchun yaratilgan sharoit, xizmatlar sifati va kadrlar tayyorlash tizimi kabi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. Tahlil natijalari mavjud imkoniyatlar bilan bir qatorda, qator tizimli kamchilik va muammolarni ham yuzaga chiqardi.

Avvalo, O'zbekiston Respublikasida turizmni rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan Prezident farmonlari, hukumat qarorlari va milliy strategiyalar sohaga asos soluvchi huquqiy poydevor sifatida xizmat qilmoqda. Ushbu me'yoriy-huquqiy bazani real iqtisodiy mexanizmlarga aylantirish uchun ularning ijrosini quyi bo'g'inlardagi amaliy faoliyat bilan integratsiyalash zarur. Xususan, har bir hududda ushbu qarorlarning ijrosini ta'minlash bo'yicha monitoring va nazorat tizimini joriy etish, ijrochilar faoliyatini natijadorlik asosida baholash, hududiy turizm kengashlari faoliyatini kuchaytirish orqali ushbu hujjatlarning amaliy samaradorligini ta'minlash mumkin. Shu orqali yuqoridan pastgacha silliq ishlaydigan boshqaruv zanjiri yaratiladi.

Turizm infratuzilmasini rivojlantirishda mintaqaviy balansni ta'minlash asosiy ustuvorliklardan biri bo'lishi lozim. Yirik shaharlarda mavjud muvaffaqiyatli loyihalardan tashqari, chekka va tog'li hududlarda ham turizm imkoniyatlarini ochib berish uchun maxsus infratuzilmaviy grantlar, soliq imtiyozlari va kredit liniyalari taqdim etilishi zarur. Shu bilan birga, ekologik, etnografik va agro-turizm yo'nalishlarini rivojlantirish orqali ushbu hududlar investorlarga innovatsion turizm formatlari bilan taklif qilinishi mumkin. Bu esa nafaqat sarmoya oqimini kengaytiradi, balki hududiy tengsizlikni kamaytirishga xizmat qiladi.

Xizmatlar sifatini oshirish uchun mehmondo'stlik sohasida xalqaro standartlar asosida sertifikatlash tizimini bosqichma-bosqich joriy etish maqsadga muvofiq. Bunda mehmonxonalar, gidlik xizmatlari, transport va umumiy ovqatlanish obyektlari uchun SRI (Service Rating Index) ko'rsatkichini ishlab chiqish va jamoatchilik orqali ochiq reytinglar tuzish tavsiya etiladi. Shuningdek, mijozlar bilan muloqot madaniyatini oshirish bo'yicha onlayn treninglar, xorijiy tillar kurslari va interaktiv malaka oshirish dasturlarini davlat-xususiy sheriklik asosida tashkil etish mumkin. Natijada xizmat sifati oshadi va turistlarning takroriy tashrif darajasi ortadi.

Marketing va xalqaro targ'ibot yo'nalishida esa O'zbekistonning milliy turizm brendini yaratish va uni dunyo miqyosida strategik reklama kampaniyalari orqali ilgari surish zarur. Bunda nafaqat rasmiy hukumat saytlari, balki ijtimoiy tarmoqlar, blogerlar, ko'rgazmalar, xalqaro turizm yarmarkalari va influencerlar orqali ta'sirchan kontent ishlab chiqilishi kerak. Turizm vazirligi huzurida alohida «Global Tourism Branding Office» tashkil etish va bu idora orqali mamlakat turistik imkoniyatlari sistematik va doimiy ravishda ilgari surilishi kerak. Bu O'zbekiston imijini kuchaytirish bilan birga, investorlar uchun ham ishonchli manzara yaratadi.

Kadrlar salohiyatini oshirishda nazariy va amaliy ta'lim o'rtasidagi tafovutni bartaraf etish zarur. Buning uchun turizm bo'yicha oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalarida dual ta'lim tizimini joriy etish, ya'ni o'quv jarayonini ishlab chiqarish bilan integratsiyalash zarur. Xorijiy mehmonxonalar bilan hamkorlikda stajirovkalar tashkil etish, xalqaro mehmondo'stlik akademiyalari bilan qo'shma dasturlar ishlab chiqish, chet tillarida dars beradigan kadrlar sonini ko'paytirish turizm sohasining kasbiy darajasini oshirishga xizmat qiladi. Natijada investorlar malakali ishchi kuchiga bo'lgan talablarini qondirish imkoniga ega bo'ladilar.

Hududiy darajada investitsion huquqiy bazaning ijrosini kuchaytirish lozim. Masalan, "Silk Road Samar-kand" loyihasining muvaffaqiyati shuni ko'rsatadiki, markaziy darajada qabul qilingan farmon va qarorlar hududiy hokimiyatlar bilan samarali muvofiqlashtirilgandagina yuqori natijalarga erishiladi. Aksincha, Surxondaryo yoki Qoraqalpog'iston kabi chekka hududlarda ayrim investorlar yer ajratish yoki ruxsat olish jarayonlarida murakkabliklarga duch kelmoqda. Shuning uchun mahalliy hokimiyatlar oldiga qo'yiladigan soddalashtirilgan tartibda xizmat ko'rsatish standartlarini joriy etish taklif etiladi.

Chekka va ekologik jihatdan boy hududlarda zamonaviy infratuzilmani barpo etish orqali investitsion muhitni jozibadorlashtirish mumkin. Shu jumladan, yo'l-transport tarmoqlari, muhandislik-kommunikatsiya tizimlari, sanitariya obyektlari va raqamli xizmatlar bo'yicha kompleks infratuzilmaviy paketlarni ishlab chiqish hamda davlat-xususiy sheriklik asosida amalga oshirish maqsadga muvofiq. Masalan, Zomin, Boysun, Shahrisabz, Forish kabi tabiiy landshaftga ega hududlarda turizm salohiyati mavjud bo'lsa-da, avtomobil yo'llari va internet tarmog'ining sifati pastligi sarmoyadorlarni to'xtatmoqda. Agar bu hududlarda transport-logistika markazlari, kichik aerodromlar yoki ekologik mehmonxonalar uchun tayyor yer uchastkalari ajratilsa, investitsiyalar oqimi keskin ortadi. Misol uchun, 2023-yilda Toshkent viloyatining Parkent tumanida barpo etilgan "Ecopark" loyihasi

yengil infratuzilma bilan ham investorlarni jalb qila oldi.

Servis sifati, til bilish darajasi va mehmondo'stlik madaniyatini xalqaro standartlarga moslashtirish taklif etiladi. Samarqandda bo'lib o'tgan 2022-yilgi SHHT sammitida xorijiy mehmonlar mehmonxonalarda ingliz tilida xizmat ko'rsatishning past darajasidan shikoyat qilgan. Bu holat sohada xodimlarning zamonaviy til va xizmat ko'rsatish madaniyatiga ega emasligini ko'rsatadi. Shunga o'xshash vaziyatlar Xiva, Termiz va Qo'qon kabi shaharlarda ham kuzatilgan. Shu sababli mahalliy kollej va texnikumlarda turizm xizmatlari yo'nalishini kuchaytirish, xalqaro mehmonxona tarmoqlari bilan amaliyot dasturlarini yo'lga qo'yish taklif etiladi.

O'zbekistonning milliy turistik brendini yaratish va uni global darajada ilgari surish strategiyasi ishlab chiqilishi lozim. Masalan, Gruziya "Georgia – Europe Starts Here" yoki Qozog'iston "Kazakhstan – Land of the Great Steppe" shiorlari orqali o'z brendini mustahkamladi. O'zbekiston ham "Visit Uzbekistan" brendi orqali qadam tashlagan bo'lsa-da, uning jahon ommaviy axborot vositalarida yoritilishi sust. Shu bois "O'zbekiston – Buyuk ipak yo'lining yuragi" kabi kreativ, voqelikka asoslangan, xalqaro auditoriyaga mos keladigan brend kontsepsiyasini ishlab chiqish va global media platformalarda targ'ibotini kuchaytirish zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston turizm sohasining investitsion jozibadorligini oshirish borasida sezilarli siljishlarga erishgan bo'lsa-da, mavjud salohiyatni to'liq ishga solish uchun yana ko'plab tizimli islohotlar talab etiladi. Ushbu yo'nalishda kompleks yondashuv — ya'ni normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, infratuzilmani rivojlantirish, xizmatlar sifatini oshirish, kadrlar salohiyatini mustahkamlash hamda marketing strategiyasini kuchaytirish asosiy vazifalar sirasiga kiradi. Shu bilan birga, barqaror investitsion muhit yaratish orqali xorijiy investorlar ishonchini oshirish, mahalliy tadbirkorlarni jalb qilish va davlat-xususiy sheriklikni kengaytirish bugungi kunning muhim yo'nalishlaridan biridir. Faqatgina to'g'ri boshqaruv, tizimli tahlil va samarali strategiya orqali turizm sohasi O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror va innovatsion tarmog'iga aylanishi mumkin.

Yuqoridagi tahlillar asosida aniqlanishicha, O'zbekistonda turizm sohasining investitsion jozibadorligi yetarli salohiyatga ega bo'lsa-da, mavjud imkoniyatlardan to'liq foydalanilmayapti. Turizm sohasi nafaqat iqtisodiy foyda, balki xalqaro imij, ish o'rinlari va hududiy taraqqiyot uchun ham strategik ahamiyatga ega bo'lgan yo'nalishdir. Biroq bu sohaning jozibadorligini oshirish, uni real investitsiyaviy oqimlarga aylantirish uchun tizimli va barqaror islohotlar talab qilinadi.

Eng avvalo, huquqiy baza takomillashtirilgani bilan, uning joylardagi ijrosi hamon izchil emas. Ayrim hududlarda investorlar uchun yaratilgan imtiyozlar va kafolatlar amalda to'liq ishlamayapti. Shu sababli, nazorat va tahlil mexanizmlari kuchaytirilib, har bir hududda aniq va real shart-sharoitlar yaratilishi lozim.

Shuningdek, infratuzilma — yo'l, transport, internet, muhandislik-kommunikatsiya tarmoqlari — ayniqsa chekka va tog'li hududlarda talabga javob bermaydi. Bu esa aynan noyob tabiiy va madaniy turistik maskanlarga investitsiya jalb qilish imkoniyatini pasaytiradi. Davlat tomonidan shu kabi mintaqalarga nisbatan soliq imtiyozlari va grantlar ko'rinishidagi qo'shimcha rag'batlar joriy etilishi maqsadga muvofiqdir.

Bundan tashqari, xizmat ko'rsatish sifati, xodimlarning xorijiy tillarni bilish darajasi va mehmondo'stlik madaniyati sezilarli darajada yaxshilanishi lozim. Bu borada turizm kollejlari va oliy o'quv yurtlarida amaliyotga yo'naltirilgan o'quv dasturlarini joriy etish, xususiy sektor bilan hamkorlikda dual ta'lim tizimini rivojlantirish zarur.

Marketing va xalqaro reklama sohasi esa alohida e'tiborni talab qiladi. O'zbekistonning turistik imijini mustahkamlash uchun raqamli platformalarda, xalqaro ko'rgazmalarda va ommaviy axborot vositalarida faol targ'ibot ishlari olib borilishi lozim. Bu borada davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik mexanizmlari aniq va natijador bo'lishi kerak.

Shuningdek, davlat-xususiy sheriklik asosida amalga oshirilayotgan loyihalarda byurokratik to'siqlarni qisqartirish, shaffoflikni ta'minlash va investitsiya xavflarini kamaytirishga qaratilgan kafolatlar tizimi mustahkamlanishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son farmoni "2022–2026-yillarda turizm sohasini rivojlantirish strategiyasi to'g'risida". <https://lex.uz/docs/-5841063>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 10-maydagi O'RQ-537-son Qonuni "Davlat-xususiy sheriklik to'g'risida". <https://lex.uz/ru/docs/-4329270?ONDATE=07.06.2022%2000>
3. Turizm va madaniy meros vazirligining rasmiy statistik ma'lumotlari va hisobotlari. <https://www.tourism.uz>
4. Yuldashev, Sh. (2020). O'zbekiston iqtisodiyotida turizmning o'rni va uni rivojlantirish istiqbollari. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
5. Egamberdiyev, M. (2021). Turizm sohasida investitsion muhitni takomillashtirish masalalari. Iqtisodiyot va ta'lim, 4(62), 41–47.
6. Xudoyberganov, B. va boshq. (2019). Makroiqtisodiyot: Nazariya va amaliyot. Toshkent: "IQTISODIYOT" nashriyoti.

7. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. (2024). Turizm sohasidagi ko'rsatkichlar statistik byulleteni. www.stat.uz
8. Ayubov I.I. O'zbekiston moliyaviy strategiyasini shakllantirishning ayrim xususiyatlari. Iqtisodiyotni modernizatsiya sharoitida xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish istiqbollari. Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami. – S.: SamISI – 2017-yil. 215–217-b.
9. To'rayev. (2021). "O'zbekistonda turizmni rivojlantirishda investitsiyaviy muhitni yaxshilashning zaruriyati." – Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar jurnali, №4.
10. BMT Taraqqiyot Dasturi (UNDP) (2021). "Markaziy Osiyoda barqaror turizm rivojlanish istiqbollari" nomli tahliliy hisobot.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100